

AKTIVITETSKATALOG

MEDBORGERSKAB I BØRNEHØJDE

Om Aktivetskataloget: Medborgerskab i børnehøjde

Aktivetskataloget er udviklet af Amondo i 2014 for Frederiksberg Kommune. Kataloget er udarbejdet og afprøvet i samarbejde med børn, medarbejdere og frivillige i boligområdet Danmarksgården.

Har du spørgsmål til kataloget kontakt venligst: Hanne Hørlyck, tlf. 38 21 50 61
haho02@frederiksberg.dk

*Forfatter: Mette Wybrandt, cand.scient.pol., Amondo, Frem 43, 2800 Kgs. Lyngby,
www.amondo.dk*

Medborgerskab i børnehøjde

Dette katalog indeholder inspiration til aktiviteter, der giver børn oplevelser, viden og kompetencer om medborgerskab, og klæder dem på som aktive og ansvarlige medborgere i et demokratisk samfund.

Et samfunds sammenhængskraft er ikke kun bestemt af dets institutioner, men også af, i hvilken grad dets borgere opfatter sig som medborgere. Ved at give børn oplevelser, viden og kompetencer styrker vi deres mulighed for at se sig selv som medborgere, og vi giver dem mod på at indgå i og opbygge fællesskaber baseret på demokratiske værdier og spilleregler.

Hvad er medborgerskab?

Medborgerskab handler om at tage del i samfundet. Det handler om at kende sine rettigheder, respektere andres, og tage medansvar for og bidrage til det fællesskab, man er en del af.

At være medborger er:

- En oplevelse af at høre til
- At tage medansvar for og bidrage til det fællesskab, man er en del af
- At kende sine rettigheder og respektere andres
- At kende de demokratiske rammer man indgår i og deltage aktivt i samfundet

Opbygning og træning af medborgerskab

Medborgerskab kan opbygges og trænes gennem tilegnelse af viden, værdier og færdigheder, gennem konkrete handlinger, og ved at de voksne sætter rammer, der giver børn mulighed for at deltage og bidrage.

Aktiviteterne i kataloget knytter sig til tre medborgertemaer, som er udviklet på baggrund af input fra børn, medarbejdere og frivillige i Danmarksgården og Frederiksberg Kommune:

- **Samarbejde & Respekt:** Samarbejdsevner, respektere forskellighed, anerkende ligeværd, lytte til andre og respektere deres meninger, arbejde positivt med konflikter.
- **Spilleregler & Demokrati:** Viden om demokratiske rammer og spilleregler, respekt for fælles rettigheder og regler, viden om forskellige beslutningsformer.
- **Planlægning & Medansvar:** Deltage i planlægning og gennemførelse af initiativer i lokalområdet, tage medansvar, formulere egne synspunkter og argumentere for dem, tro på at man i fællesskab med andre kan gøre en forskel.

Sådan bruger I aktivitetskataloget

Kataloget er målrettet medarbejdere og frivillige, der ønsker inspiration til at planlægge og gennemføre aktiviteter, som styrker børn som medborgere. Aktiviteterne er målrettet børn i alderen ca. 8-13 år.

Start med at udfylde 'Forberedelsesark – Tag temperaturen' (side 4) for at få et overblik over, hvilke områder I ønsker at sætte fokus på. Vælg herefter, hvilke aktiviteter I vil lave med børnene.

Det er en god idé, at I som voksne afprøver nogle af aktiviteterne, inden I præsenterer dem for børnene. På den måde får I en fornemmelse af, hvordan aktiviteterne forløber, hvad man får ud af dem, og hvordan I bedst tilpasser dem jeres børnegruppe.

Gør det tydeligt for børnene, hvad aktiviteterne handler om, og sæt tydelige rammer, når I introducerer en aktivitet. Evaluer efterfølgende aktiviteten med børnene, så de får mulighed for at reflektere over deres oplevelser, og sætte dem i perspektiv til andre områder af deres liv.

Aktivitetsoversigt:

Samarbejde & Respekt

Overbeviseren	6
Gul og blå	7
Simple samarbejdsøvelser	9
Selvportræt og fællesportræt	11
Konfliktløsning	13

Spilleregler & Demokrati

Skibet er ladet med rettigheder	16
Vores Grundlov	17
Vores regler og aftaler	20
Byg en by – styreformer	22

Planlægning & Medansvar

Planlæg aktivitet	23
Medansvar for lokalet	26
Afstemning med streger	27
Tidslinje	28

Overbeviseren

Formål: Skabe fokus på de gode historier om hverdagen og gruppens fællesskab, ved at lege at I skal overbevise et idol om, hvorfor han/hun skal vælge at være en del af netop jeres gruppe.

Varighed: Ca. 1 time **Materialer:** Flip-over papir **Antal børn:** ca. 4-10

Aktiviteten:

Fortæl børnene, at I skal lege en leg med fokus på de gode historier i hverdagen.

Spørg børnene, hvilket idol de allerhelst kunne tænke sig, kom og var med i jeres gruppe fx en fodboldspiller som Messi eller Ronaldo. Skriv børnenes ønsker på et flip-over papir.

Vælg ét idol blandt forslagene.

Lad børnene komme på alle mulige gode grunde til, at netop dette idol skulle vælge at være med i jeres gruppe.

Skriv alle argumenterne op på et flip-over papir. Tal sammen om hvilke argumenter, der vægter meget og hvorfor. Hjælp børnene med at formulere argumenter, hvis de synes, det er svært.

Vælg ét barn til at føre den overbevisende samtale med idolet. Vælg evt. et hjælperpanel på 1-2 børn, der kan hjælpe med til, at alle argumenter fremføres.

Fremfør skuespillet med en af jer voksne som svært overbeviseligt idol, og de valgte børn som 'overbevisere'.

'Idolet' og 'overbeviserne' sidder overfor hinanden på stole, og resten af gruppen sidder som tilskuere, så de kan følge med i overbevisningen.

Gul og blå

Formål: Opdage og diskutere dilemmaer, fordele og ulemper ved samarbejde

Varighed: Ca. 1 time **Materialer:** 20 gule og 20 blå sedler, 2 kuverter, 2 kopier af reglerne

Antal børn: ca. 6-20 børn, fra 10 år (hvis der er mange børn kan I inddele dem i 4 hold)

Hvad handler aktiviteten om? Aktiviteten handler om dilemmaer i samarbejde og er inspireret af matematisk spilteori. Et ofte brugt eksempel på spilteori er "Fangernes dilemma", som handler om, at to mistænkte er blevet anholdt af politiet. De to personer holdes adskilt, så de ikke kan kommunikere. Politiet har ikke beviser nok til at få dem dømt for deres grove forbrydelse, men de kan få de mistænkte fængslet i et halvt år for en mindre forbrydelse. Politiet giver hver af de mistænkte dette valg: De kan vælge at forråde den anden eller holde mund. Hvis begge holder mund, får de hver et halvt års fængsel, hvis den ene forråder den anden og den anden holder mund, slipper forræderen fri og den anden får ti års fængsel, og hvis begge forråder den anden, får de hver fem års fængsel. Skal de mistænkte forråde den anden, eller skal de holde mund?

Aktiviteten:

Børnene deles i to grupper og placeres i to forskellige lokaler. Grupperne må ikke tale sammen. (Tip: Bland grupperne, så I bryder de hierarkier, der normalt er i gruppen).

Hver gruppe får udleveret 10 gule og 10 blå papirer, en kuvert og en seddel med reglerne for legen (kopiarket på side 8).

På reglerne står der, at målet med legen er at få så mange point som muligt, og at de spiller sammen med den anden gruppe. Grupperne får point ved at sende blå og gule sedler til den anden gruppe. Reglerne for at få point er:

Hvis gruppe A sender GUL og gruppe B sender GUL :	A får +5 point	B får +5 point
Hvis gruppe A sender GUL og gruppe B sender BLÅ :	A får -10 point	B får +10 point
Hvis gruppe A sender BLÅ og gruppe B sender GUL :	A får +10 point	B får -10 point
Hvis gruppe A sender BLÅ og gruppe B sender BLÅ :	A får -5 point	B får -5 point

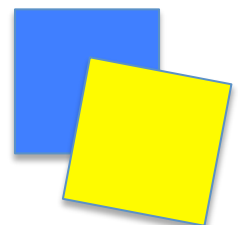
Hver gruppe sender én seddel ad gangen. Hver gruppe sender 10 sedler i alt. Hver gruppe må bruge 2 minutter til at diskutere og beslutte, hvilken farve de vil sende af sted. En voksen skal bringe sedlerne mellem grupperne i kuverten. Den voksne holder styr på hvor mange point hver gruppe får i hver runde.

Når grupperne har sendt 10 sedler hver til hinanden, samles alle børnene i ét lokale og pointene tælles sammen.

Evaluering – diskuter med børnene:

- Hvilke farver sendte I til hinanden og hvorfor? Kunne I blive enige i gruppen om, hvad I skulle sende? Talte I om at samarbejde med den anden gruppe ved at sende GULE sedler?
- Har I lært noget af legen? Kan legen sammenlignes med noget, I kender i den virkelige verden? Fx miljøproblemer, våbenkapløb mellem to lande.

Tip: Prøv aktiviteten flere gange med den samme gruppe børn og evaluer med børnene om det ændrer på deres overvejelser, resultat, beslutninger osv.

Kopiark – regler til aktiviteten 'Gul og blå':

Regler:

Målet med legen er at få så mange point som muligt. I spiller sammen med den anden gruppe, og I får point ved at sende blå og gule sedler til den anden gruppe. Reglerne for at få point er:

Hvis gruppe A sender GUL og gruppe B sender GUL :	A får +5 point	B får +5 point
Hvis gruppe A sender GUL og gruppe B sender BLÅ :	A får -10 point	B får +10 point
Hvis gruppe A sender BLÅ og gruppe B sender GUL :	A får +10 point	B får -10 point
Hvis gruppe A sender BLÅ og gruppe B sender BLÅ :	A får -5 point	B får -5 point

Hver gruppe sender én seddel ad gangen. Hver gruppe sender 10 sedler i alt.

Hver gruppe må bruge 2 minutter til at diskutere og beslutte, hvilken farve de vil sende af sted.

En voksen skal bringe sedlerne mellem grupperne i kuverten.

Regler:

Målet med legen er at få så mange point som muligt. I spiller sammen med den anden gruppe, og I får point ved at sende blå og gule sedler til den anden gruppe. Reglerne for at få point er:

Hvis gruppe A sender GUL og gruppe B sender GUL :	A får +5 point	B får +5 point
Hvis gruppe A sender GUL og gruppe B sender BLÅ :	A får -10 point	B får +10 point
Hvis gruppe A sender BLÅ og gruppe B sender GUL :	A får +10 point	B får -10 point
Hvis gruppe A sender BLÅ og gruppe B sender BLÅ :	A får -5 point	B får -5 point

Hver gruppe sender én seddel ad gangen. Hver gruppe sender 10 sedler i alt.

Hver gruppe må bruge 2 minutter til at diskutere og beslutte, hvilken farve de vil sende af sted.

En voksen skal bringe sedlerne mellem grupperne i kuverten.

Simple samarbejdsøvelser

Stil jer på række

Formål: Samarbejde uden mundtlig kommunikation

Varighed: Ca. 5-10 minutter **Antal børn:** ca. 5-20 børn

Aktiviteten:

Børnene skal stille sig i den rigtige rækkefølge uden at de må sige noget. De må kun bruge fagter.

Opgaven kan fx være:

- Stil jer i rækkefølge efter højde
- Stil jer i rækkefølge efter alder
- Stil jer i rækkefølge efter skostørrelse

Vend tæppet

Formål: Løse en fælles opgave, som kræver samarbejde, kommunikation og sammenhold

Varighed: Ca. 5-10 minutter **Materialer:** Tæppe **Antal børn:** ca. 3-6 børn pr. tæppe

Aktiviteten:

Læg et tæppe på jorden, som alle børnene kan stå på.

Børnene skal nu vende tæppet om på den anden side, mens alle børnene bliver på tæppet. Dvs. ingen må røre jorden.

Tip: Hvis der er mange børn, kan I lave to hold, som konkurrerer mod hinanden om, hvem der kan gøre det hurtigst.

Kryds floden

Formål: Løse en fælles opgave, som kræver samarbejde, kommunikation og sammenhold

Varighed: Ca. 10-15 minutter **Materialer:** Stole (ca. 3 stole til 5 børn) **Antal børn:** ca. 10-20

Aktiviteten:

Afmærk to 'flodbreder' med ca. 10 meter imellem. Det gælder om at komme over floden uden at 'falde i vandet'.

En gruppe på 5 børn får udleveret 3 stole, som de skal bruge til at komme over floden med.

Alle børn skal stå stolene hele tiden. Hvis nogen børn rører jorden starter gruppen forfra.

Børnene samarbejder om at transportere den bagerste stol op foran, så alle kan rykke en stol frem.

Tip: Hvis der er mange børn, kan I lave to hold, som konkurrerer mod hinanden om, hvem der kan komme hurtigst over floden.

Simple samarbejdsøvelser – til busturen

Ord tagfat

Varighed: Ca. 5 minutter **Antal børn:** ca. 6-20 børn

Aktiviteten:

Første deltager siger ét ord. Den næste skal finde et ord, der passer sammen med det første. Er første ord 'bil', kan andet ord være 'dør' (bildør) og tredje ord 'klokke' (dørklokke). Se, hvor lang en kæde I kan danne sammen.

Hviskeleg

Varighed: Ca. 5-10 minutter **Antal børn:** ca. 3-10 børn pr. gruppe

Aktiviteten:

Dan to grupper og hvisk en lang sætning til første person fra hver gruppe. Sætningen videregives ved at hviske til næste person i gruppen og så videre. Det hold, der slutter med en sætning, der ligner den oprindelige bedst, har vundet.

Morseklap

Varighed: Ca. 10-15 minutter **Antal børn:** ca. 3-20 børn

Aktiviteten:

Skriv en "morsemelding" (streger og prikker) ned på et stykke papir og giv den til den bagerste i bussen. Meldingen skal sendes hele vejen op gennem bussen ved at klappe ham eller hende, der sidder foran på skulderne. Et klap på højre skulder betyder "prik" og et klap på begge skuldre betyder "streg". Den forreste person skriver "morsemeldingen" ned og den voksne tjekker om det er den rigtige melding. (Tip: I kan øve morsealfabetet inden turen, og bagefter oversætte morsemeldingerne til bogstaver og ord).

Tegn en ruteskitse

Varighed: Hele turen **Antal børn:** ca. 1-20 børn

Aktiviteten:

Børnene skal tegne en kortskitse af den rute, som I kører. Tag A4 papir, skriveunderlag (fx pap) og skrivegrej med. Børnene skal nu tegne et kort over den rute I kører, og nå at skrive så mange vejnavne og byer ned undervejs som muligt, og forsøge at tegne de rigtige retninger I kører på ruten.

Lad eventuelt børnene tegne kortet sammen to og to, hvor én kigger efter vejskilte, og en anden tegner ruten.

Medbring selv et rigtigt kort over ruten, som du kan vise børnene, når I når frem, og sammenlign med de kort børnene selv har tegnet.

Selvportræt og fællesportræt

Formål: Alle børn laver et "selvportræt" som bliver en del af et fællesportræt, hvor formålet er, at opnå en anerkendelse af at alle er forskellige, ligeværdige og noget værd i os selv, men at vi også er noget særligt værd når vi er sammen

Varighed: Ca. 1-2 timer **Antal børn:** 1-20

Materialer: Print portrætbilleder af alle børnene. Kopier arket 'Selvportræt' til hvert barn

Aktiviteten:

Tal med børnene om identitet, lighed og forskellighed: Hvad er med til at karakterisere en person, hvad skaber ens identitet? Ting, man er født med, opdraget til, eller selv vælger? Kom ind på ting som navn, nationalitet, religion, interesser. Tal om, at alle har ret til at blive behandlet lige.

Fortæl, at I skal lave et portræt af jer selv og jeres gruppe, som både skal kunne vise jeres forskelligheder og ligheder. Pointen er, at den enkelte er unik og noget værd i sig selv, og når man samles i en gruppe, opstår der noget nyt, som også er noget værd i sig selv uden at lave om på de enkelte dele.

Lav selvportrætter

Hvert barn limer deres billede på et 'Selvportræt'-ark og skriver de vigtigste ting, de synes, karakteriserer dem selv på portrættet.

Inddel børnene i makkerpar, og lad dem interviewe hinanden ud fra spørgsmålene:

- Hvad har du skrevet på dit portræt?
- Hvad synes du selv, du er rigtig god til?
- Hvordan vil du beskrive dig selv som person?

Intervieweren skriver løbende svarene ned på makkerens ark. Bagefter bytter de, så den anden interviewer og skriver ned.

Børnene præsenterer hinanden

Hvert makkerpar præsenterer hinanden for resten af gruppen.

Lav ét fællesportræt

Lim alle portrætter på en stor plakat med en jordklode til at holde sammen på det hele. Sørg for, at alle portrætter fremstår tydeligt og kommer til deres ret.

Hæng plakaten op, så alle børn kan se den, og tal om: Hvad tror I andre vil se, når de ser på det? Hvad vil de få at vide om vores gruppe?

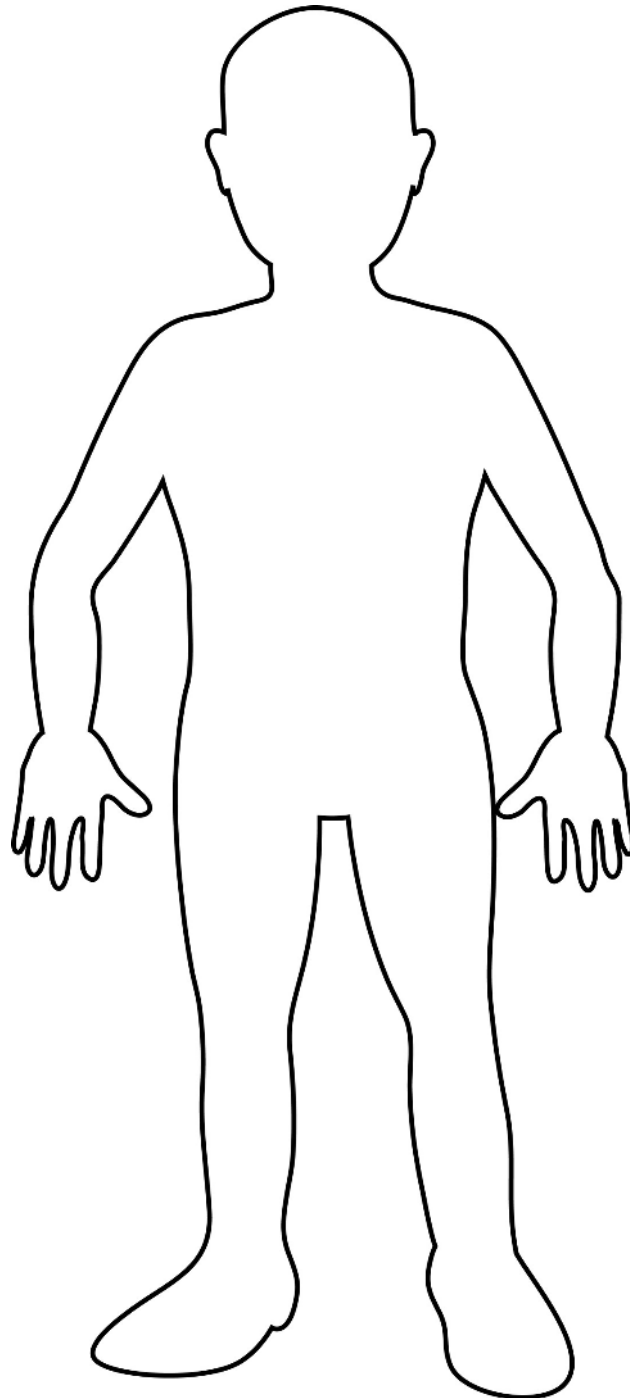
Prøv at blive enige om 3-5 ord, der kendetegner gruppen, og skriv dem på plakaten, fx vi er "Seje, forskellige, kan lide at spille fodbold".

Afrunding og evaluering

Spørg børnene: Hvad var det bedste ved aktiviteten? Har jeg lært noget nyt om: mig selv, mine kammerater, vores gruppe?

Selvportræt

Interview:

Hvad har du skrevet og tegnet på dit portræt?

Hvad synes du selv, du er rigtig god til?

Hvordan vil du beskrive dig selv som person?

Konfliktløsning

Konflikter er en naturlig del af livet, når mennesker er sammen. Børn kan skændes, være uenige, slås og blive kedede af det. Men hvis konflikter ikke løses på en konstruktiv måde, kan det virke negativt på de sociale relationer i hele gruppen.

Holdbare konfliktløsninger

For at løse en konflikt mellem børn på en konstruktiv måde, kan I arbejde både med det børnene er uenige om og med forholdet mellem børnene, der er uenige. Derfor er det også vigtigt at få talt om oplevelsen og de følelser, der er opstået, når man forsøger at løse konflikterne. Hvis der skal findes en holdbar løsning, skal alle børn i konflikten blive tilgodeset, så forholdet mellem dem ikke fortsætter med at være anspændt.

Metoder til konfliktløsning

Der findes mange forskellige metoder til at håndtere en konflikt, som kan afhænge af konfliktens omfang, børnenes alder, hvor mange der er involverede, ressourcer osv. Nedenfor er et eksempel på, hvordan man kan træne konfliktløsning, hvor børnene øver sig i at give udtryk for egne følelser, behov og løsningsforslag, uden at man bebrejder den anden, og samtidig lytter til de andre parter i konflikten.

Inspiration til at træne konfliktløsning i børnegruppen:

Fortæl børnene at I skal lave en aktivitet, hvor de øver sig i at løse konflikter. Tal med børnene om, hvilke konflikter de har haft for nylig. Skriv dem op, så alle kan se dem fx på et flip-over papir. Det er en god idé at vælge en konflikt, der er faldet til ro, så børnene kan koncentrere sig om at øve sig på konfliktløsningen.

Læg 'gulvarkene' (se side 14 og 15) med de fire trin i en stor cirkel på gulvet/jorden.

Vælg en af konflikterne ud, og lad det første barn, der var involveret i konflikten, gå hen til 'Trin 1' og svare på spørgsmålet. De andre børn skal lytte imens, og de må ikke afbryde.

Når det første barn har været gennem alle fire poster, kan det næste barn, der var involveret i konflikten gå igennem de fire trin og svare på spørgsmålene.

- Trin 1: Fakta: Hvad skete der? (*Fx Vi havde aftalt, at vi skulle have fair hold i fodbold, men så blev det slet ikke fair hold*)
- Trin 2: Oplevelser og følelser: Hvordan har du det med det, der skete? (*Fx Jeg blev vred, fordi vi ikke scorede nogen mål*)
- Trin 3: Behov: Hvad har du brug for? (*Fx Jeg kunne godt tænke mig, at vi har fair hold*)
- Trin 4: Handling: Hvad vil du foreslå, vi aftaler eller gør nu? (*Fx Jeg synes, vi skal aftale holdene for de næste 5 gange, vi skal spille nu*)

Støt børnene undervejs i processen til at tale ud fra deres eget perspektiv dvs. starte sætninger med 'jeg' i stedet for 'du'.

Variation: Tag ét trin ad gangen. Når det første barn har svaret på spørgsmålet i trin 1, går det næste barn, der var involveret i konflikten, til trin 1 og svarer på spørgsmålet osv.

Evaluerings: Spørg børnene: Hvad fik du ud af at høre det, de andre svarede på spørgsmålene på de fire trin? Var der noget, der kom bag på dig? Kan der findes en løsning på konflikten, som alle kan leve med/får glæde af?

Trin 1: Fakta

Hvad skete der?

Trin 2: Oplevelser og følelser

Hvordan har du det med det, der skete?

Trin 3: Behov

Hvad har du brug for?

Trin 4: Handling

Hvad vil du foreslå, vi
aftaler eller gør nu?

Skibet er ladet med rettigheder

Formål: Diskutere forskelle på ønsker og behov (menneskerettigheder), få kendskab til forskellige rettigheder, som er grundlæggende for menneskers liv.

Varighed: Ca. 30 minutter **Antal børn:** ca. 3-5 pr. gruppe

Materialer: Print og klip arkene med 'Ønske- og behovskort' ud
Kortene kan downloades her: www.amondo.dk/wordpress/kort

Aktiviteten:

Børnene skal forestille sig, at de sidder i et skib på vej mod en ubeboet ø, og når de ankommer, skal de skabe et nyt land.

Læg alle 'Ønske- og behovskortene' på bordet, så alle kan se dem. Forklar, at kortene viser de ting, de har med på skibet, som de kan bruge til deres tilværelse i det nye land. Gennemgå kortene med børnene, så de forstår, hvad de forskellige kort betyder.

Fortæl: *"Til at begynde med er sejladsen meget behagelig. Solen skinner og havet er blikstille. Men det bliver stormvejr, og skibet gynger. Faktisk er det tæt på at synke! I må derfor smide 3 af jeres kort overbord for at holde skibet flydende."*

Børnene skal nu beslutte, hvilke 3 ting de vil opgive. Fjern kortene, som blev smidt overbord.

Vend tilbage til fortællingen: *"Endelig er stormen stilnet af. Men kort efter er der en orkan på vej direkte mod skibet. Hvis I skal overleve orkanen, er I nødt til at smide endnu tre kort overbord!"*

Børnene beslutter, hvilke 3 ting de vil opgive. Fjern kortene, som blev smidt overbord.

Vend tilbage til fortællingen: *"Nu er I næsten kommet frem til øen. Lige da I ser land i horisonten, støder en kæmpe hval ind i skibets side. I er nødt til at smide endnu tre kort overbord for at gøre båden endnu lettere!"*

Børnene beslutter, hvilke 3 ting de vil opgive. Fjern kortene, som blev smidt overbord.

Evaluering og afslutning:

Fortæl børnene, at aktiviteten handlede om menneskerettigheder, som er baseret på menneskelige behov: de ting, som ethvert menneske har brug for til at overleve, vokse og udvikles godt og leve et værdigt liv. Tal om forskellen på behov og ønsker fx ved at spørge om, hvilke ting børnene godt kunne tænke sig, men som ikke var nødvendige for at kunne overleve.

Understreg, at alle har brug for alle deres menneskerettigheder. Det er vigtigt, at børnene ikke får det indtryk fra øvelsen, at nogle rettigheder er vigtigere end andre, fx er det ikke nok at overleve, men også at kunne udvikle sig og leve godt.

Tips

- Understreg, at de skal kunne bygge et nyt land op og leve der et helt liv, og ikke blot overleve, indtil de bliver 'reddet'.
- Nogle ting er med vilje tvetydige for at stimulere debat om, hvad der definerer at noget er nødvendigt (for eksempel kan en mobiltelefon blive anset som en luksus af nogen og en nødvendighed af andre). Lad børnene argumentere og blive enige selv, men understøt gerne, at alle børnenes meninger bliver hørt.

Vores Grundlov

Formål: Børnene laver en Grundlov, som beskriver deres rettigheder og ansvar i fællesskabet

Varighed: Ca. 1 time

Materialer: Kopiark på de næste to sider, flip-over papir

Antal børn: ca. 4-20

Aktiviteten:

Fortæl børnene, at I skal lave jeres egen Grundlov. Det vil sige nogle regler, som beskriver hvilke rettigheder, og hvilket ansvar alle har, for at alle bliver respekteret i fællesskabet.

1) Opvarmning: Rettigheder og respekt

Lad børnene udfylde eksemplerne på kopiarket (side 18) 'Opvarmning: Rettigheder og respekt', der handler om respekt for andres rettigheder (*Jeg har ikke ret til at ___ fordi ...*) og egne rettigheder (*Jeg har ret til...*)

Tal sammen undervejs om sammenhængen mellem ens egne rettigheder og respekten for andres rettigheder.

2) Grundlov: Rettigheder og ansvar

Klip 'Rettigheds-udsagnene' på side 19 ud og læg dem på bordet, så alle børnene kan se dem.

Lad børnene blive enige om 3 rettigheder, som de synes er vigtige at have med i jeres egen Grundlov. I kan selv skrive jeres egne forslag til rettigheder på de tomme sedler.

Klip 'Ansvars-udsagnene' ud og læg dem på bordet. Lad børnene finde de udsagn, der matcher de 3 rettigheds-udsagn, de har valgt.

Tegn nedenstående skema på en flip-over og skriv de rettigheder og ansvars-udsagn, som børnene har fundet frem til sammen, ind i skemaet og hæng dem op.

Vores Grundlov	
Rettigheder	Ansvar
<i>Fx 1) Enhver har ret til at blive behandlet retfærdigt</i>	<i>Fx 1) Jeg har ansvaret for at behandle alle retfærdigt</i>

Afslutning og evaluering:

- Er børnene villige til at overholde de regler, som de selv har lavet?
- Hvem er ansvarlig for at sikre, at alle følger gruppens "Grundlov"?
- Hvad sker der, når nogen overtræder en af reglerne/rettighederne?
- Er det nødvendigt at have konsekvenser for ikke at følge reglerne? Hvorfor?

Forslag til perspektiverende spørgsmål: Hvilke regler har du i dit liv (fx i hjemmet, skolen, fodbold)? Hvem har lavet de regler? Har voksne også regler og ansvar for noget? Hvor kommer de fra? Hvorfor har vi alle regler og ansvar? Har vi brug for dem?

Forslag til opfølgning efter et par uger

- Er nogle ansvarsområder sværere at se om bliver overholdt end andre? Hvorfor?
- Hjælper det noget at have en Grundlov for gruppen?
- Er der noget, der skal ændres eller tilføjes til Grundloven?

Kopiark – Opvarmning: Rettigheder og respekt

Respekt for andres rettigheder:
Jeg har ikke ret til at slå folk, fordi...
Min rettighed:
Jeg har ret til ikke at blive slået

Respekt for andres rettigheder:
Jeg har ikke ret til at behandle andre uretfærdigt, fordi...
Min rettighed:
Jeg har ret til at blive behandlet retfærdigt

Respekt for andres rettigheder:
Jeg har ikke ret til at drille, fordi...
Min rettighed:
Jeg har ret til ...

Respekt for andres rettigheder:
Jeg har ikke ret til at...
Fordi...
Min rettighed:
Jeg har ret til...

Kopiark – Grundlov: Rettigheder og ansvar

Rettigheds-udsagn:

.....
Enhver har ret til at sige noget i gruppen

.....
Enhver har ret til at sige sin mening

.....
Enhver har ret til ikke at blive drillet

.....
Enhver har ret til

.....
Enhver har ret til

.....
Enhver har ret til

.....
Enhver har ret til

Ansvars-udsagn:

.....
Jeg bør lytte til alle, når de siger noget i gruppen

.....
Jeg bør give alle ret til at udtrykke deres mening

.....
Jeg har ansvaret for ikke at drille

.....
Jeg har ansvaret for

.....
Jeg har ansvaret for

.....
Jeg bør

.....
Jeg bør

Vores regler og aftaler

Formål: Formulere konkrete regler og aftaler for situationer og aktiviteter I laver sammen med børnene. I kan med fordel lave "Vores Grundlov" som optakt til denne aktivitet.

Varighed: Ca. 1 time **Materialer:** Kopier arket på næste side **Antal børn:** ca. 4-20

Aktiviteten:

Overvej inden I går i gang, om der er behov for at formulere regler for bestemte situationer eller aktiviteter I laver sammen, og fortæl børnene, hvad I skal formulere regler for.

I kan også lade det være op til børnene at komme med forslag til i hvilke situationer de synes, der er behov for fælles regler og aftaler.

Tal med børnene om:

- Hvad er regler?
- Kan regler være forskellige i forskellige sammenhænge?
- Hvorfor er det vigtigt med regler? (fx når man spiller fodbold)

Udfyld kopiarket 'Vores regler og aftaler' sammen med børnene.

Tal med børnene om, hvorvidt reglerne er dækkende, eller om der mangler noget vigtigt.

Hæng arket op i lokalet, så I kan huske hinanden på dem.

Eksempel på 'Vores regler og aftaler':

Beskriv en situation, hvor det kunne være vigtigt med fælles regler: Når vi spiller fodbold
Hvorfor er det vigtigt i den situation? Fordi vi skal have det sjovt sammen, og nogen gange bliver vi uvenner Fordi der skal være fair hold
Hvordan kunne reglen lyde? Vi skal alle følge dommerens afgørelser Vi skal skiftes til at bestemme, hvem der er på hold sammen

Afslutning og evaluering:

Tal med børnene om:

- Er de villige til at overholde de regler og aftaler, som de selv har lavet?
- Hvem er ansvarlig for at sikre, at alle følger gruppens regler og aftaler?
- Hvad sker der, når nogen overtræder en af reglerne/aftalerne?
- Er det nødvendigt at have konsekvenser for ikke at følge reglerne/aftalerne? Hvorfor?

Vores regler og aftaler

Beskriv en situation, hvor det kunne være vigtigt med fælles regler og aftaler:

Hvorfor er det vigtigt i den situation?

Hvordan kunne reglerne og aftalerne lyde?

Byg en by – styreformer

Formål: Kendskab til forskellige beslutningsformer/styreformer. Overvej hvilke former, der fungerer godt i hvilke situationer

Varighed: Ca. 1 time

Antal børn: ca. 8-20

Materialer: Poser med det samme "byggemateriale" fx pap, papir, lim, tape, grene, farver o.l.

Aktiviteten:

Del børnene op i 2-4 grupper, og fortæl, at de skal bygge en by hver. De har 20 minutter.

Grupperne går i hvert deres lokale, hvor de ikke kan se eller høre den/de andre grupper.

Giv hver gruppe en instruks om, hvordan de bestemmer, hvad der skal bygges i deres by:

- Gruppe 1: Udpeg ét barn, som bestemmer det hele (diktatur)
- Gruppe 2: Der skal være flertal, for at noget kan blive bygget. Børnene stemmer om det de skal bygge (demokratisk flertalsbestemmelse)
- Gruppe 3: Alle skal være enige for at bygge noget (konsensus)
- Gruppe 4: Ingen bestemmer noget alle må gøre det, de har lyst til (anarki)

Gå rundt mellem grupperne, og bak op om deres 'styreformer', mens de bygger.

Når tiden er gået, samles alle grupper, og viser deres byer frem.

Afrunding og evaluering

Spørg én gruppe ad gangen, hvordan de fandt ud af, hvad de skulle bygge. Fortæl børnene, at de havde forskellige 'styreformer', da de skulle bygge deres byer.

Spørg børnene:

- Hvad gik godt?
- Hvad var svært ved jeres 'styreform'?
- Var det en god måde at bygge en by på?
- Var det retfærdigt?

Tal om hvilke 'styreformer' der er forskellige steder, fx hjemme i familien, i gruppen, i boligområdet, i klubben, i skolen, i Danmark, i verden.

Planlæg aktivitet

Formål: Lære hvad der skal til for at planlægge en aktivitet og 'sælge' sine idéer

Varighed: Ca. 1-2 timer **Materialer:** Kopier arkene på de næste par sider

Antal børn: ca. 4-10

Aktiviteten:

I kan bruge arket 'Planlæg aktivitet' til at planlægge en aktivitet sammen med børnene. I kan vælge at lade børnene udfylde arket selv eller gøre det sammen med børnene.

Når I har udfyldt arket, kan I give dem arket 'Frederiksberg Bladet', hvor børnene skal skrive, hvad de ville ønske, der kunne stå i avisen om aktiviteten om fx 1 måned.

Fx:

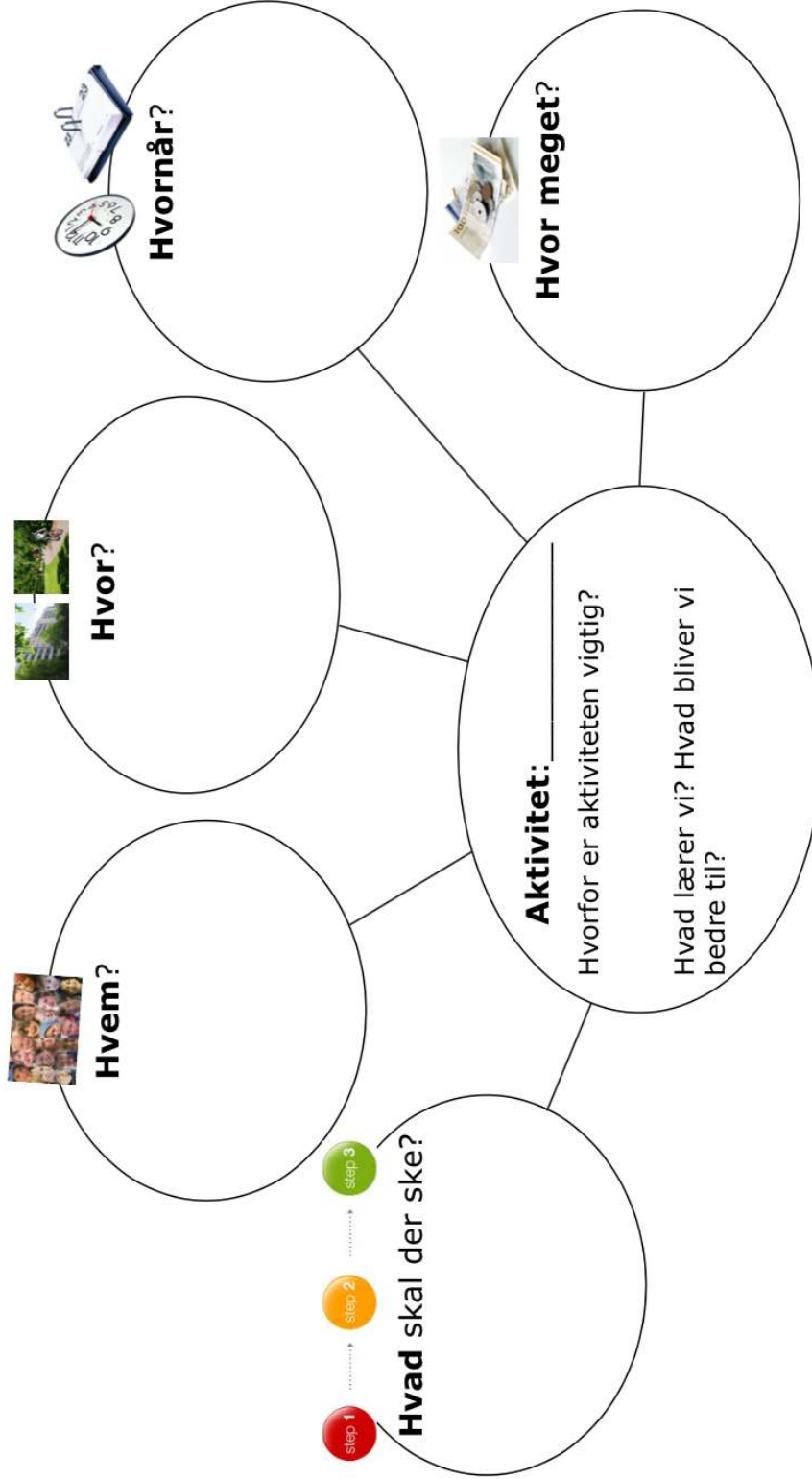
Børn i Danmarksgården arrangerer fodboldkamp

Børn i Danmarksgården besøger borgmesteren

Drenge lærer matematik ved at spille skak

Planlæg aktivitet

Hvad kan vi selv?

Hvad har vi brug for hjælp til?

Næste skridt:
Hvem gør hvad?

Hvad ønsker I avisen skriver om jeres aktivitet om en måned?

The logo for 'Bladet Frederiksberg' is displayed in white text on a dark green background. The word 'Bladet' is positioned above 'Frederiksberg'. To the right of the logo is the 'minby.dk' logo, which includes a stylized green house icon above the text 'minby.dk'.

Medansvar for lokalet

Formål: Børnene er selv med til at komme med forslag til, hvordan de kan tage medansvar for lokalet

Varighed: Ca. 30-45 min **Materialer:** Kopier skemaet nedenfor til børnene

Antal børn: ca. 4-20

Aktiviteten:

Børnene udfylder arket alene eller parvis. Forklar spørgsmålene, men lad børnene selv komme frem til svarene. Børnene præsenterer deres forslag for hinanden. Hvis der er mange forslag, kan I stemme om det (hent inspiration på side 27 'Afstemning med streger'). Til sidst kan I aftale, hvem der gør hvad nu. Brug fx 'Tidslinjen' på side 28.

Børneark

Hvordan kan vi gøre lokalet til et rart sted at være?
Hvad er de 3 vigtigste ting, vi gerne vil gøre? 1) 2) 3)
Kan det lade sig gøre?
Hvad kan jeg selv gøre?
Er der nogen, der skal spørges om lov?
Hvem kan hjælpe os?

Afstemning med streger

Formål: Alternativ til gængse flertalsafstemninger med håndsoprækning, når I har nogle forslag eller idéer, som børnene skal være med til at stemme om

Varighed: Ca. 30 minutter **Materialer:** Flip-over papir **Antal børn:** ca. 5-20

Flertalsbeslutning: Overvej om det, I skal stemme om, egner sig til flertalsafstemning. Fx kan et forslag om, at alle børn skal bruge deres egen mobiltelefon til en aktivitet være problematisk at stemme om, hvis der er 1-2 børn, som ikke har en mobiltelefon.

Hemmelig afstemning: Overvej, om der er behov for en hemmelig afstemning for at undgå, at børnene stemmer ud fra, hvad deres kammerater synes, er vigtigt.

Aktiviteten:

Skriv forslagene med idéer, som skal stemmes om på et flip-over papir.

Alle børn får at vide, at de har 3 streger (stemmer), som de skal placere ud for de idéer, som de synes, er de bedste. Én streg pr. idé.

Den idé, der har fået flest streger, har vundet.

Tip: Afstemning i flere runder

Hvis der er mange idéer, er det en god idé at køre endnu en afstemningsrunde. Hvis der fx i første runde har været 10 idéer, børnene kunne sætte streger ved, kan I køre en runde til, hvor børnene nu skal fordele deres 3 streger på de 5 forslag, der fik flest streger i første runde. På den måde sikrer I, at det i højere grad bliver en flertalsbeslutning.

Variation: Afstemning med fødder

Skriv hver idé med kridt på asfalt, og lad børnene stille sig på den idé, som de synes, er den vigtigste.

1. idé	2. idé	3. idé	4. idé	5. idé	6. idé	7. idé	8. idé	9. idé	10. idé
--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	---------

Kør en 2. runde med de 3 idéer, der har fået flest stemmer.

1. idé	2. idé	3. idé
--------	--------	--------

Tidslinje

Formål: Formålet er at bruge en tidslinje til at få overblik over, hvilke opgaver der skal løses for at føre en aktivitet ud i livet, og at give alle medansvar for, at opgaverne bliver gennemført

Varighed: 20-30 minutter

Materialer: Tegn en tidslinje, som kan ligge på gulvet

Antal børn: ca. 4-20

Aktiviteten:

Fortæl børnene, at de skal være med til at planlægge, hvordan og hvornår aktiviteten føres ud i livet.

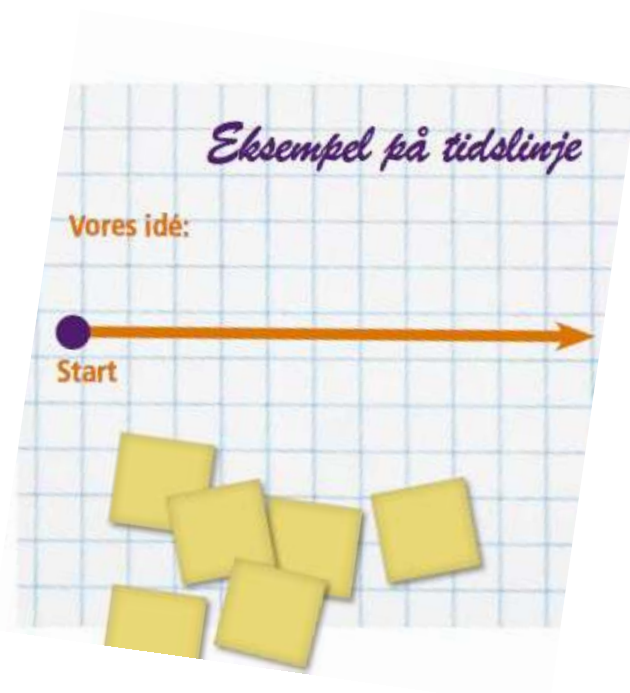
Læg tidslinjen på gulvet.

Hjælp børnene med at skrive sedler med de opgaver, der skal til for at føre aktiviteten ud i livet, og læg sedlerne på tidslinjen på gulvet.

Alle børn skriver deres navn på de opgaver, som de gerne vil være med til at føre ud i livet. Den voksne kan hjælpe børnene med at sætte børnene sammen i mindre grupper, som sammen kan få ansvar for at udføre en opgave.

Fortæl, hvordan I kommer videre med opgaverne, og hvornår I følger op på det, I har planlagt. I kan fx hænge tidslinjen op på væggen, og løbende følge med i, hvor langt I er nået.

Tip: Hvis der er opgaver, som kræver, at andre bliver involveret i jeres aktivitet fx beboerdemokratiet, biblioteket, skolen, kommunen osv., så hjælp børnene med at planlægge, hvordan I kan præsentere jeres idé. Fx mundtligt, skriftligt, film, fotos, tegninger osv.

Kilder

All different – All Equal, European Youth Centre, 1995

Anerkendende pædagogik. Bente Lyng, Dansk Psykologisk Forlag, 2007

Compasito – Manual on human rights education for children. Nancy Flowers, Council of Europe, 2009

Dansk Center for Undervisningsmiljø, www.dcum.dk

Exploring Children's Rights. Council of Europe, 2007

Frederiksberg Bladet, www.minmy.dk/frederiksberg-bladet

Inspirationskatalog - Inkluderende Læringsmiljø. Mette Wybrandt og Sara Hedegaard Jensen, Amondo, 2013

MedborgerVærktøjskassen. Mette Wybrandt og Maria Løkke Rasmussen, Amondo og Institut for Menneskerettigheder, 2011

www.spejdernet.dk